

Кучеренко Сергій Михайлович

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології діяльності в
особливих умовах, Національного
університету цивільного захисту України*

Кучеренко Наталія Сергіївна

*кандидат психологічних наук, доцент
кафедри практичної психології Української
інженерно – педагогічної академії*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах розвитку суспільства, зростаючих вимог до фахівців екстремального профілю соціальний прогрес висуває завдання покращення якості підготовки спеціалістів, зміцнення зв'язку закладів вищої освіти з діючими організаціями. Від педагогічних колективів вимагається подальше підвищення ефективності навчально-виховного процесу, удосконалення форм та методів викладання, а також особливу увагу необхідно приділяти вкрай актуальній проблемі психологічної підготовки курсантів з урахуванням подальшої специфіки діяльності.

Швидка адаптація до реальних умов діяльності, якість виконання професійних завдань багато в чому залежить від психологічної готовності фахівця виконувати професійні функції. Тому під час навчання майбутні фахівці повинні сформувати оптимальний рівень домагань, реальної самооцінки, професійної комунікації, розвинути організаторські якості, оволодіти прийомами та способами самоосвіти та ін. Одним із суттєвих питань, вирішення якого безпосередньо проявляється у визначенні шляхів практичного впливу на ефективність підготовки фахівця з вищою освітою, є питання про критерії, показники та ознаки, виходячи з яких можна реально оцінювати

успішність їх підготовки до діяльності. Ці критерії повинні становити необхідні та достатні ознаки для різнобічної оцінки успішності спеціаліста як в індивідуальному порядку, так і включеного до колективної взаємодії. Практика показує, що існуючі способи визначення якості підготовки курсанта недостатньо дають уявлення про рівень його психологічної готовності, не сфокусовані на реальну професійну діяльність. Проблема у тому, наскільки існуючі способи визначення якості підготовки конкретного фахівця відповідають потребам практики. Завданнями, що стоять перед нами, є конкретизація, постановка та розробка таких підходів до визначення психологічної готовності особистості, які б задовольняли необхідним умовам практичної діяльності фахівця екстремального профілю. А їхнє рішення у свою чергу стає неможливим без оволодіння майбутніми фахівцями психологічної культурою.

Розгляд питань психологічної підготовки фахівців виявляє дефіцит знань у цій галузі. Найменшою мірою вивчено взаємовідносини курсантів у навчальних групах, залежність специфіки цих відносин та їх особливостей від рівня розвитку груп, до яких вони включені в умовах навчальної діяльності, а також особливості їх впливу на формування професійно значущих якостей майбутніх спеціалістів. Курсанти не стоять у рівній позиції по відношенню один до одного, отже, тут може бути зафіксована міжособова перевага, вибірковість у системі міжіндивідуальних виборів, що впливають на їхнє подальше професійне становлення.

У нашому дослідженні основна увага приділяється аналізу мотиваційних підстав міжособистісної переваги курсантів в умовах навчальної діяльності, а також специфіці референтних відносин між ними. На основі такого аналізу робиться спроба виділити та зафіксувати принципи дослідження міжособистісної переваги у навчальному колективі. Розгляд цих питань є вихідним для складання програми відповідних експериментальних досліджень реальних навчальних груп щодо мотиваційних підстав міжособистісної

переваги у процесі навчальної діяльності та характеристики розвиненості системи виборчих відносин, опосередкованих змістом спільної діяльності.

Основна наша мета полягає у з'ясуванні залежності підстав та характеру міжособистісної переваги від рівня соціально-психологічного розвитку колективу та вплив їх на професійне становлення майбутніх фахівців.

Дане дослідження здійснюється з позиції теорії діяльнісного опосередкування міжособистісних відносин, у ньому в теоретичному та експериментальному плані, зіставляються результати не тільки соціометричного, а й референтометричного виборів з реальним вибором в умовах взаємодії та простежується значення предметно-діяльнісних підстав вибору у групах різного рівня розвитку, виявляються предметно-діяльнісні характеристики міжособистісної вибіркової курсантів в умовах взаємодії у навчальних групах з метою оптимізації навчального процесу та професійної підготовки фахівців. Все це дозволяє сформулювати конкретні рекомендації, щодо забезпечення оптимального професійного становлення особистості майбутніх фахівців екстремального профілю діяльності.

Список використаних джерел

1. Кучеренко С. М., Кучеренко Н. С., Назаров О. А. Сучасні підходи до психологічного забезпечення службової підготовки курсантів ДСНС України. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. Вип.19. 2016. С. 121-130
2. Кучеренко С. М., Кучеренко Н. С. Комплексний підхід до оцінки психологічної готовності майбутніх інженерів - педагогів як один із елементів організації процесу професійного навчання. *Теорія і практика сучасної психології*. №5, Т.1. 2019. С.203-208